

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יא.

עין משפט נר מצוה

נז א מ"י פ"י מהלכות
נכנסות ה"י י"ג סגנון עין כו
תושע"כ ח"מ סימן רס:

מוסף רש"י

לדעתן נבראו. שהיועט
שיכלס וחס עלמותו (וחו"ו)
לצביון נבראו. דמזמ
שחזרו לנס (שם). בדכתיב
איתן מושבך. וחס כסלע
קץ, אלמל חסן הוא
סלע (סוטה טו). והאיתנים
מוסדי ארץ. הם הרים וכל
הר של אצטס הוא (שם).
היום מלאו ימי ושנותי.
זיוס זה טולמי (סוטה יג).
ריהי לתקופות הימים. הרי
שש חדשים וז' ימים (יבמות
טב). ומיעוט ימים שנים.
דכל מקום שנאמר ימים ולא
נאמר כמה, חסום המועט
בידן ולא המרובה, שחס אחר
אומר ששם או ארבעה
אזי אומר עשרה או מאה, כך
שע חסום כל שמועט מרובה
למקום מועט חסום מרובה
לא חסום. חסום מועט
חסום, הלכך כלל שנאמר
ימים מיוון שנכנסו עז ימים
חדש ששני ילדה (דה לח).

רבינו חננאל

בראש השנה בטלה עבודה
מאבותינו במצרים, בניסן
נגאלו, בחשירי עתידין ליגאל.
ר' יהושע אומר בניסן נברא
העולם, בניסן נולדו אבות,
בניסן מתו אבות, כספס
נולד יצחק, בראש השנה
נפקדה שרה רחל וחנה,
בראש השנה יצא יוסף מבית
האסורים, בראש השנה בטלה
עבודה מאבותינו במצרים.
בניסן נגאלו בניסן עתידין
ליגאל. תניא ר' אליעזר אומר
בניסן שבתשרי נברא העולם
שנאמר ויאמר אלהים תדשא
הארץ דשא עשב מזריע זרע
עץ פרי ויהיה חדרש שהארץ
מוציאה דשאים ואילן מלא
פירות כדכתיב עץ פרי, הרי
אומר זה חשיר, ואותו הפרק
זמן רביעה היה וירדו גשמים
עליהם וצמחו, שנאמר וא
עלה מן הארץ והשקה את
כל פני האדמה. ר' יהושע
אומר בניסן שבניסן נברא
העולם שנאמר ותוצא הארץ
וגו' (נ"א: ותוצא הארץ דשא
עשב מזריע זרע למיניהן),
איהו חדרש שהארץ מליאה
דשא (נ"א: דשאים) ואילן
(שביא) (מוציא פירות, הרי
אומר זה ניסן וכל', ר' אליעזר
דייק מעץ פרי, כלומר
אילן [מלא] פירות, והאי
דכתיב עץ עושה פרי לברכה.
כלומר שיהיו עושים פירות
לעולם. ור' יהושע דייק
מעץ עושה פרי, והאי
דכתיב עץ פרי לברכה יהושע
בן לוי, דאמר בפירק אילו
סריפות כל מעשה בראשית
בקיטתו נבראו, כלומר
גדולים מלאים, לדעתן נבראו
לא כדעת התנודות אלא
כדעת [נ"א: (לדעת) הגדולים].
לצביון נבראו, לואורם
[כלומר] כפיפותם שנאמר
וכל צבאם, ופרשין לצביון.
ר' אליעזר אומר בירח
האיתנים, ירח ששלדו בו
איתני עולם, הם היסודות,
שמוע הרים את ריב יו, וחס
מלשון התורמים האבות,
והאיתנים מוסדי ארץ, כלומר
הם היסודות. ר' יהושע אומר
בירח זו ששלדו בו ויונת
עולם, ולדברי הכל בחודש
שנולד בו, בו בחודש
מתו, שהקב"ה ממלא שנות
הצדיקים מיום ליום, שנאמר
את מספר ימיו אמלא. כספס

בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים. רבי יהושע מודה
זהא דברו ספרים ואע"פ שהתחילו המכות מניסן דמשפט
המזרים י"ג חדש דמתן צעדיה (פ"ג משה י) מ"מ לא פסקה עבודה
עד תשרי: **לְקוֹמוֹתָן** דַּעֲתָם צָבִיבוֹנָם. צביונס לשון יופי כומו
לעמרת צבי (ישעיה כח) דלדך צביו
חיה ועוף שדללים (גדלים) צביו
כח דדעת וצקומה וכל זה היה
צמעהה דראשית תחלת יצירתם
וכולו נפקי מדכתיב צבאס (י):
שְׁנֵי־לָדָד בו ויונתני עולם. דלע"ג
דלחיר קרי ליה זיו ל"ק מידי כדפי
צריס פריקין (דף ז: ד"ה צדס יו):
את מספר ימיו אמלא. כסוף
החוקן (יבמות דף ג. וס) אמר
אלו שני דורות: **אלף דקאי**
בחג וקאמר ד"ה בניסן. סוגיא
דשמעמל מוכח דצמשרי נמול אברהם
אציו דצפרק השוכר את הפועלים
(כ"מ דף פו): אמר צשליס ד"ה מילה
כאז אללו מלאכים ואז נאמר לו
למועד אשכז אליו כעת חיה וצפרק
דרכי אליעזר (י) נמי אמרינן דציוה"כ
נמול א"ל והשתל הא דלמר בחג לאז
דוקא דשני ימים לפני חג הוא כיון
דנמול ציוה"כ ואע"ג דמשמע הכא
למועד ראשון הכי קאמר למועד
ראשון אחר חגו וזי קיימא ציה
דכאלו קיימי בחג דמי יוני דלא הוא
זו כי אס שני ימים לפני א' ולמלי
דמסקין דיולדת לשצעה יולדת
למקוטעין לא הוא ריץ לשנוי שנה
מעוברת היתה די מולית נמי ימי
טומאה טבלה נמי צליל חמישי לחג
ואפשר דילדה ציוס אחרון של פסח
אלא משום דלמרינן כסדר עולם
וצמכילתא דפרסח ויסטו צני ושלאל
מרעמסס (אמרי) דצט"ו צניסן
נולד יצחק (י) וימיהו פליגי אדהכא
דקאמר נמי צט"ו צניסן דבר הקצ"ה
עס אברהם צט"ו צניסן כאז מלאכים
לצשרין ורצי מאיר שליט צבור יסד
צמעריס של פסח ומלות אפה ויאלכו
צלילי חג פסח ואמרי צברלשית רצה
לשי ועשי עשות הדא אחרת שפסח
היה וכל הני לא ס"ל דלמועד אשכז
אליך כעת חיה אמועד ראשון אלל
כלומר למועד כזה שהוא פסח וכן
מרגס אונקלוס כעת חיה כעת דלמון
קיימין והשתל הא דכתיב צפרסת
מילה אשר תלך לך שרה למועד הוא
צשנה האחרת (צפרסת י) אמרינן
[צמדרש תנחומא] (פ) מלמד שסרט לו
סריטה צכותל דלשנה האחרת על
כרחן דצט"ו צניסן נאמר וכו ציוס
נמול וכו ציוס כאז מלאכים צשנה זו
תימה דכל הני דלמרי צמשרי הוא
הכי מקיים הוא קרל דלמועד הוא
צשנה האחרת ואין יתכן לומר
שנצטו צפסח ולא נמול עד תשרי
והלל זרימן מקדימין למלות ועוד
הכתיב צעלס היום הוא (סס) צו
ציוס שצוה מל ואומר ר"ת דהיי
דלמרי צמשרי סצירל לכו כרכי
יהושע דלמר צניסן נצרה העולם
(י) ולהכי דרר לפסח שנה אחרת
למועד הוא היינו למועד אשר דצריס
הכפודיס אמר לו וקרוצ לסוכות כלומר
למועד הוא ראשון של שנה אחרת:
לילה

לילה
עדות

נולדו אבות. אברהם ויעקב: **נפקה שרה**. צא זכרונס לטובה
וגמר עליהן הריון: **צטלע עבודה מאבותינו**. ששה חדשים לפני
גאולתם פסק השעבוד: **תדשא הארץ**. תחכסה ותמלכס צדשאי:
עץ פרי. שנגמר פרי: **ואוסו הפרק** וזן ציעה הוס. כלומר
וראיה דלצר צמשרי נצרה העולם
שהרי לגשמים היו צריקין ותשרי זמן
רביעה הוס: **וטולא הארץ**. ולא
כתיב ותדשא הארץ: **ועץ עושה**
פרי. ולא עץ פרי גמור: **ואוסו**
הפרק וזן. הוא לבהמה ומה להחיק
זה לזה ולכן היו צריקין וראיה היא
צניסן נצרה העולם: **לצטו כריס**.
צזמן שתרועעו צעלס צניסן (י)
אלמל ניסן זמן ויוזן צמהה הוס:
כרכה לדורות. עושה פרי לדורות
ומיהו השתל עץ פרי הוס: **קומוסן**
נבראו. והיינו עץ פרי ראוי היה
לטעון פרי מיד: **לדעסס**. שאלס
אס חפצין להצרות ואמרו הוס:
צציונס. צעטס (י) אחר ואחר
ודכסוס כל אחר: **ואומר שמעו כריס**
את ריב ה' והאיתנים. אלמל הם
איתנים הם הריס ואשכחן דנקרלו
אבות הריס שנאמר מדלג על ההריס
ודילג את הקץ צשציל ההריס:
חדש זיו. (י) אייר הוא: **שנולד בו**
יוסני עולם. כשתחשד אייר נולדו
כצר צניסן. אי נמי וימנין דניסן
דקפוסה נמשך צמוק אייר של צצנה:
(י) **התנאות**. להנות: **דסיק צמלוס**.
שופר יוה"כ וסוכה נולד ועצרה וניסון
המים (ועצרה): **למועד אשכז אליו**.
ל"ט הצא ראשון ולשרה צן. וכל מה
שחמה יכול להרחיק יוס הצשורה
מיוס הלידה הרחיקס כדי למלוא
ימי עיבור הוולד צן צניסס ואין אמה
יכול להרחיקו אלל ממועד למועד
כשתלמר שנתצצר צמועד זה ושתלד
למועד הצא: **כי מדלי מר ימי**
טומאה. טומאת נדה דקיי"ל (צ"מ
דף פו). שרה אמנו אותו היום
פרסה נדה לפיכך ויקח ממאה ומלצ
וזן הצקר אלל לא העגות שלשה
היא צטומאה: **אפילו למ"ד**. צמסכת
נדה (דף נח). אינה יולדת למקוטעין
אלל לחדשים שלימים של שלסי יוס:
עדות

(א) [פ"ו ח, ט, ז] (ב) [נכרכס כט]
יבמות סד: (א) חולין כ, (ב)
(ד) [צ"ל צקומתן] (ה) [סוטה
מו ע"ש] (ו) [צ"ל והמכין]
(ז) צרכס מנא: (ח) [תוספס]
דטוטה פירא ה"י קוטס יג:
קדושין נח, (ט) יבמות מב:
נדה נח, (י) [פ"מס כס"ד
על גנליו נדה נח, צסס
הר"ק] (י) צילה טו. סנהדרין
יא: (י) צ"ל צכסס, (ט) [צ"ל
עוד לעמ' יא: (י) [ע"כ
צ"ל לנס], (ה) [צ"ל למר
ד"ה דקדקין] (ט) [ויציע חס'
חולין כ, ד"ה אל מקרי וכו'
מ"ש צסס העידון] (פ) [נפקן
טע], (כ) מ"ח, (ק) [פרסח צא
כא פ"כ]

הגהות הב"ח

(א) נמי איהו חדש שהלך
מליאה דשאים וכו' (ב) שם
שהלך מוציאה דשאים:
(ג) שם בירח האיתנים חסם
דתקין צמלות: (ד) רש"י
ד"ה לבסו חס' (ה) וימנין
צ"כ ס"ל וצ"י צירלס טעלס
כתיב דכתיב לעיל מניה
מיון הריס צכחו: (ז) ד"ה
צציונס צעטס כל אחר
ואחר ודכסוס כל אחר ואחר
הס"ד: (י) ד"ה חדש זיו
הוא אייר ששלדו בו וימנין
דתקופת ניסן נמשך לתוך
אייר של צצנה. צ"כ ס"ל וקרי
ליה זיו ע"ש ניסן של
חמה ששלדו בו ויונתני
עולם: (י) תוס' ד"ה אלל כי
נצרה העולם ולכי דרר לפסח
שנה אחרת היא ולמליעד
היה היינו למועד שאחר
זה דציוה"כ:

הגהות מהר"ב

[א] תוס' ד"ה אלל וכו'
ולמלי דמסקין וכו'. צ"כ עין
מהרש"ל ח"א ויפיה חולד
נחלשלת נרה מדרש חס' חסון
ו' דצ"ה חוסה השס וכו'
ויפס"ט שס פרסה יג ד"ה
למי חדשים וד"ה לטענה וכו'
ועין סס מנור קדוס
צפסכסס הניל. ועי' צ"כ
צלה"ס ס"ד ס"ק י"ט:

תורה אור השלם

1. ויאמר אלהים תדשא
הארץ דשא עשב מזריע
זרע עץ פרי עשה פרי
למינו אשר יעשה בו על
הארץ ויהי קבוציאשית יא
2. ואר יצלה מן הארץ
והשקה את כל פני
האדמה: בראשית ב ו
3. ותוצא הארץ דשא
עשב מזריע זרע למיניה
ועץ עשה פרי אשר יעשה
בו למיניה ויאר אלהים כי
טוב: בראשית א כ
4. לבשו כרים האצן
ועקמקיעטפו כר' תירוענו
אף ישרה: תהלים סו די
5. ויכלו השמים הארץ
וקל צבאם: בראשית א כ
6. ויקהל אל המלך
שלמה כל איש וישראל
בירח האתנים: כג
הוא החודש השביעי:
מליכס א ח ב
7. ויאר את הקני
והוא משליו ויאמר איתן
מושבך וישים פסלע קני:
במדבר כד כא
8. שמעו הרים את ריב יי
והאתנים מוסדי ארץ יי ויב
לי עס עמו יעם וישראל
יתקבו:
9. קול דודי הנה זה בא
מדלג על ההרים מקפץ על
הגבעות: שיר השירים ב ח
10. ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זה הוא החודש
השני למלך שלמה על ישראל וכן הבית לוי: מליכס א ו א 11 ויאמר אלהים בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא
אובל עוד לצאת ולבוא וי אמר אלי לא תחבר את החרון הזה: דברים לא ב 12 לא תהיה משכלה ועקרה בארץך
את מספר ימיו אמלא: שמות כג כ 13 והקלא מין דבר למועד אשכז אליו כעת חיה וישרה בן: בראשית יח די
14 ויהי לתקופות הימים ותהר חנה ותלך בן ותקרא את שמו שמואל כי מין שאלתי: שמואל א א כ 15 ויחבר
אלהים את דודל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה: בראשית ל ככ 16 וישבמו בבקר וישתחו ללפני יי וישבו
ובוא אל ביתם הקרמה וידע אלקנה את חנה אשתו ויקרה יי: שמואל א א יט 17 דבר אל בני ישראל לאמר
בחדש השביעי באחר לחודש ייהי לכם שבתון וזכרון תרועה מקרא קדש: ויקרא כג כד 18 כי פקד יי את חנה ותהר
ותלך שלשה בנים ויהי בנות ויגדל העצור שמואל עם יי: שמואל א ב כא 19 ויפקד את ישראל ויגדל ויחבר ויחבר ויחבר

(א) חול' פסח' י' ימים וכו' תוס' חס' כ"ד כ"ה אלל.

20. תקעו בחודש שופר בבסד ליום חגג: תהלים א ד